TERVISEAMET

Teie 28.10.2026 nr 1.2-3/2547-1

Meie 18.11.2026 nr 1.2-1/26/8334-2

Sotsiaalministeerium
info@sm.ee
Suur-Ameerika 1
10122, Tallinn

Riigihangete seaduse muutmine

Täname võimaluse eest avaldada arvamust. Edastame Terviseameti tagasiside riigihangete seaduse muutmise väljatöötamiskavatsusele seoses tarneahela riskide arvestamisega info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) riigihangetes.

1. Kas VTK-s kirjeldatud probleemipüstitus ja eesmärgid on asjakohased?

Terviseameti hinnangul on väljatöötamiskavatsuses (VTK) kirjeldatud probleemipüstitus ja eesmärgid asjakohased. Eelkõige on põhjendatud vajadus luua selgem õiguslik raamistik, mis võimaldaks IKT-riigihangetes arvestada toote, teenuse, pakkuja ja tarneahelaga seotud julgeoleku- ja infoturberiske.

2. Kas kavandatavad lahendused võimaldavad saavutada soovitud eesmärki ning kas esineb alternatiivseid lahendusvõimalusi?

Terviseamet toetab VTK-s eelistatud lahenduse nr 3 edasist väljatöötamist. Lahendus võib aidata täpsustada õiguslikku raamistikku, mille alusel arvestatakse asutuse infoturbe riskihinnangu tulemusi hankemenetluses. Samas sõltub lahenduse tegelik toimivus olulisel määral sellest, kuidas kavandatav regulatsioon sisustatakse ning millised riskihindamise kriteeriumid, juhised ja tugimehhanismid selle rakendamiseks luuakse.

Kavandatav lahendus ei lahenda iseenesest VTK-s kirjeldatud riskihindamise praktika ebaühtluse probleemi. Asutuste infoturbealane kompetents, kasutada olev riskiteave ja ressursid on erinevad ning seetõttu võivad ka sama või sarnase IKT-toote või -teenuse kohta koostatud riskihinnangud ja nende põhjal tehtavad otsused jääda asutuste lõikes erinevaks.

Seetõttu peab Terviseamet oluliseks, et koos lahenduse nr 3 rakendamisega töötataks välja piisavalt konkreetsed ja ühtsed riskihindamise kriteeriumid ning metoodilised juhised. Need peaksid toetama konkreetse IKT-toote, -teenuse ja teenusepakkujaga seotud tehniliste riskide,

tarneahela-, omandi- ja kontrollisuhete ning geopoliitiliste riskide hindamist ja riskide maandamise võimaluste arvestamist.

Samuti vajab täpsustamist riskiriigi määratlemine ja vastavate kriteeriumide praktiline rakendamine. VTK-s kirjeldatud kriteeriumide iseseisev sisustamine võib viia selleni, et eri asutused hindavad sama riigi, ettevõtja või tarneahelaga seotud riske erinevalt.

Terviseameti hinnangul ei tohiks keerukate tehniliste, tarneahela- ja geopoliitiliste riskide sisuline hindamine jääda üksnes iga hankija enda ülesandeks. Riigi tasandil tuleks tagada ühtsed riskihindamise kriteeriumid ja metoodilised juhised, ajakohastatav riskiteave ning võimalus saada vajaduse korral pädevalt asutuselt sisulist tuge. Täpne pädevuste jaotus ning hankijatele pakutava toe korraldus tuleks regulatsiooni edasisel väljatöötamisel selgelt kindlaks määrata.

Lisaks vajab Terviseameti hinnangul täpsustamist kavandatava regulatsiooni kohaldamisala. VTK mõjuanalüüsi kohaselt puudutab muudatus peamiselt kriitilise taristu ja elutähtsate teenuste valdkonna riigihankeid, samas on lahendus nr 3 kirjeldatud laiemalt IKT-hangete ning hankija võrgu- ja infosüsteemi, teenuse või vara suhtes tehtud infoturbe riskihinnangu kaudu. Seetõttu tuleks regulatsiooni edasisel väljatöötamisel selgelt määratleda, millistele IKT-hangetele regulatsioon kohaldub.

3. Millised võivad olla kavandatavate muudatuste mõjud riigihangete korraldajatele, pakkujatele ja teistele asjaomastele osapooltele?

Terviseameti hinnangul võib lahenduse nr 3 mõju riigihangete korraldajate töökoormusele ja ressursivajadusele olla VTK-s hinnatust suurem. Kavandatava lahenduse eesmärk on võimaldada infoturbe riskihinnangu tulemusi hankemenetluses senisest selgemalt arvesse võtta, kuid riskide sisuline tuvastamine, hindamine ja tehtud järelduste põhjendamine jääb endiselt hankija ülesandeks.

Eelkõige keerukamate IKT-toodete ja -teenuste puhul võib nõuetekohane riskihindamine eeldada põhjalikke teadmisi toote tehnilistest omadustest, tarneahelast, tootja ja teenusepakkuja omandi- ja kontrollisuhetest, välisriigi õigusruumist ning geopoliitilistest riskidest. Sellise kompetentsi olemasolu ei saa eeldada kõigilt hankijatelt. Kui riigi tasandil ei tagata ühtseid riskihindamise kriteeriume ja metoodilisi juhiseid, ajakohastatavat riskiteavet ning võimalust saada vajaduse korral pädevalt asutuselt sisulist tuge, võib lahenduse rakendamine tuua asutustele kaasa täiendava töökoormuse ja välise ekspertiisi vajaduse ning suurendada hankemenetluste ettevalmistamise aja- ja rahakulu.

Riskihinnangu kvaliteedil ja põhjendatusel võib olla hankemenetluses senisest suurem tähtsus. Kui erinevad asutused hindavad sarnaseid tooteid, teenuseid või tarneahelaid erinevate lähteandmete ja metoodika alusel, võivad kujuneda erinevad hanketingimused ja otsused. See ei pruugi üksnes säilitada VTK-s kirjeldatud ebaühtlase praktika probleemi, vaid võib muuta selle hankemenetluses senisest õiguslikult olulisemaks, kuna riskihinnangu tulemus võib olla aluseks pakkuja või pakkumuse suhtes ebasoodsa otsuse tegemisele.

Õigusliku raamistiku kavandatav täpsustamine võib vähendada ebakindlust selles, kuidas infoturberiske hankemenetluses arvesse võtta, kuid see ei kõrvalda riski, et vaidluse keskmesse satub riskihinnangu metoodika, selle aluseks oleva teabe piisavus ning riskihinnangust tehtud järelduste põhjendatus. Seetõttu peab Terviseamet oluliseks, et lahenduse mõju hindamisel

hinnataks põhjalikult asutuste täiendavat ressursivajadust, vajaliku ekspertiisi kättesaadavust ning ebaühtlastest või ebapiisavalt põhjendatud riskihinnangutest tulenevat vaidlustusriski.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kaisa Suvi
jurist

Kaisa Suvi
53292149 kaisa.suvi@terviseamet.ee